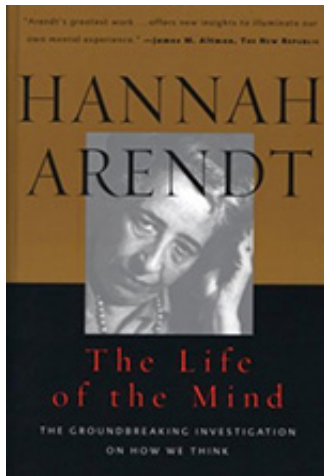

Hannah Arendt - The life of the mind

Het contemplatieve leven wordt door Arendt aan het eind van haar leven uitgediept, en dat levert het boek 'the life of the mind' op. Een boek in drie delen (denken, willen, oordelen) waarbij het laatste deel niet af is gekomen. Het is opmerkelijk hoe weinig van dit boek in de gangbare onderwijstheorie is doorgedrongen, hoewel juist het denken, oordelen en willen van leerlingen centraal staat binnen een alledaagse lessituatie. Waarschijnlijk door het sterk filosofische karakter van dit boek en de mate van complexiteit waarmee dit in het onderwijs is onder te brengen en te interpreteren.

Juist op de plek waar Arendt zelf diepgravend ingaat op het denken zelf vinden we aanknopingspunten voor hoe dit eigen denken start: in een gat in het verloop van de tijd.

'The gap, though we hear about it first as a nunc stans, the "standing now" in medieval philosophy, where it served, in the form of nunc aeternitatis, as model and metaphor for divine eternity, is not a historical datum; it seems to be coeval with the existence of man on earth. Using a different metaphor, we call it the region of the spirit, but it is perhaps rather the path paved by thinking, the small inconspicuous track of non-time beaten by the activity of thought within the time-space given to natal and mortal men. Following that course, the thought-trains, remembrance and anticipation, save whatever they touch from the ruin of historical and biographical time.'

Arendt hamert erop dat iedere nieuwe generatie, elke mens opnieuw dit pad ontdekken en betegelen (path paved by thinking), in een eigen geslagen gat in de tijd. En belangrijker nog is dat de eigen denktranten ook eigen oordelen opleveren. "Among the faculties with which human beings are endowed, judgment – which Arendt saw as "the ability to tell right from wrong, beautiful from ugly" – occupies a central place while being at the same time one of the most difficult to conceptualize." (Uit Cambridge companion, h12).

Duarte is een van de weinige interessante interpretatoren van Arendt die hiervan een directe vertaling maakt naar het onderwijs, die op sommige punten regelrecht tegen gangbare opvattingen in gaat. Zo wordt door Duarte (in Gordon, waar überhaupt het meeste is te vinden over de relatie tussen onderwijs en 'the life of the mind') de hierboven aangehaalde opvatting over denken gebruikt als fundamentele kritiek op coöperatief of samenwerkend leren. Simpel gezegd: je moet je juist afsluiten van anderen om te kunnen denken. Een op Arendt geïnspireerde pedagogie zou volgens Duarte onderwijzers uitdagen "to identify ways to exhort students to stop and think by themselves." Duarte roept op tot een pedagogiek van positieve onafhankelijkheid van leerlingen. Hoe vaak wordt er in een schoolklas op basis van eigen verhalen nagedacht? Goed te zien hoe Duarte de eigenzinnigheid binnen het onderwijs (ook) aan de leerlingen toevertrouwd.

Een andere mogelijkheid is in en door het verhaal. Gedurende haar leven had Hannah Arendt een sterke voorkeur voor verhalen, hetgeen wordt benadrukt in publicaties van Swift (2009, die Arendt wil claimen voor literaire studies) en Kristeva (2001). 'No can compare in intensity and richness of meaning with a properly narrated story' (MDT: 22). [simon swift routledge]. (Swift) "Community, rather than the single individual, is for Arendt the real source of meaning. Arendt claims that, 'Although everybody started his life by inserting himself into the human world through action and speech, nobody is the author or producer of his own life-story' (HC: 184). This also implies that in our search for meaning in our lives we are 'dependent on others, to whom we appear in a distinctness which we ourselves are unable to perceive' (HC: 243). Nou is een verwijzing naar haar persoonlijke voorkeur mager, maar ergens spreekt het beeld van Arendt als scholier aan:

"Hannah Arendt maakte indruk op haar medescholieren door de manier waarop zij haar eigen weg vond: terwijl zij in de pauzes en tijdens de lunch babbelden en kletsten, marcheerde zij om het schoolplein, handen op de rug, met dansende vlechten, verdiept in haar eigen gedachten. Thuis was onophoudelijk sprake van vertoon van onafhankelijkheid en eigenzinnigheid." (Breuhl)

En juist die eigenzinnigheid en onafhankelijkheid kan zo goed worden gekoppeld aan de teksten die Arendt later meer specifiek over onderwijs schreef zoals in 'the crisis in education'. En zoals dit verhaal over Arendt een ingang kan zijn om het moeilijke maar interessante 'the life of the mind te lezen', kan vanuit 'the life of the mind' op een theoretische manier veel inzicht worden verworven over denken, willen en oordelen en hoe dit zich laat vormen door verhalen.

Tallose andere invalshoeken uit te proberen is aan de lezer zelf, daarbij is onderstaande literatuurlijst omtrent Arendt en onderwijs wellicht bruikbaar.

Van Arendt zelf:

- The Human Condition (pocketuitgave 1959)
- The Life of the Mind (1981, one-volume ed., Thinking; Willing)

- Between Past and Future. Eight Exercises in Political Thought (Penguin 1977)
- On Revolution (Pelican 1973)
- Baehr, P. (2000). Editor's introduction. In P. Baehr (Ed.). The Portable Hannah Arendt. New York etc.: Penguin. (teksten van Arendt)

Boeken over Arendt en onderwijs:

- Biesta, G.J.J. (2006). Beyond Learning. Democratic Education for a Human Future. Boulder & London: Paradigm Press.
- Gordon, M. (Ed.) (2001). Hannah Arendt and Education. Renewing our Common World. Boulder, CO & Oxford: Westview Press. (introduction van Gordon plus acht stukken van Levinson, Gordon, Smith, Schutz, Curtis, Lane, Euben, Duarte, en een e-mailwisseling tussen Young-Bruehl en Kohn)
- Kristeva, J. (2001). Hannah Arendt. Life is a narrative. New York: Columbia University Press.
- Swift, S. (2009). Hannah Arendt. London & New York: Routledge. (Routledge Critical Thinkers)
- Young-Bruehl, E. (2004, 2nd Ed.). Hannah Arendt. For Love of the World. New Haven & London: Yale University Press.
- Higgins, C. (2011). The good Life of teaching. Wiley-Blackwell.
- Villa, D. (Ed.) (2000). The Cambridge Companion to Hannah Arendt. Cambridge UK: CUP. (introduction, stukken van Canovan, Beiner, Benhabib, Dietz, Kohn, Kateb, Euben, Taminaux, Brunkhorst, Waldron, Wellmer, Passerin d'Entrèves, Dolan en Bernstein)

Enkele in het oog springende artikelen over Arendt en onderwijs:

- Berding, J. (2009). Het onmeetbare handelen. Hannah Arendt over de fragiliteit van de opvoeding. In *Pedagogiek*, 29, 2, p. 140-154.
- Schutz, A. (2001). Theory as Performative Pedagogy: Three Masks of Hannah Arendt. In *Educational Theory*, 51, 2, p. 127-150.
- Topolsky, A. (2008). Creating citizens in the classroom: Hannah Arendt's political critique of education. In *Ethical Perspectives*, 15, 2, p. 259-282.
- Jessop, S. (2011). Children's Participation: An Arendtian criticism. In *Educational Philosophy and Theory*, 43, 9, p. 979 – 996.
- O'Byrne, A. (2005) Pedagogy without a project: Arendt and Derrida on teaching, responsibility and revolution. In *Studies in Philosophy and Education*, 24, p. 389 – 409.
- Duarte, E. (2009). In the Time of Thinking Differently. In *Philosophy of education* p. 250-252
- Wilson, (2005). Schools as public spaces. In *philosophy of education*. P. 347-355